

Registered No. HSE-49/2009-2011.

[Price: Rs. 1-20 Paise.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాజ పత్రము
RULES SUPPLEMENT TO PART-VII
EXTRAORDINARY
OF
THE ANDHRA PRADESH GAZETTE
PUBLISHED BY AUTHORITY

No. 1A] HYDERABAD, TUESDAY, MARCH 9, 2010.

NOTIFICATIONS RELATING TO THE ADMINISTRATION OF
PANCHAYAT RAJ

—X—

NOTIFICATIONS BY GOVERNMENT

—X—

PANCHAYAT RAJ AND RURAL DEVELOPMENT DEPARTMENT
(R.D. - 2)

జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ పథకం - 2008, ఆంధ్రప్రదేశ్ సామాజిక ఆడిట్ నియమావళి.

[జి.ఓ.ఎం.ఎస్.నెం. 98, పంచాయతీరాజ్, గ్రామీణాభివృద్ధి (ఆర్.డి.-2), 9వ మార్చి, 2010].

2005, జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ చట్టం (2005లో 42వ కేంద్ర చట్టం) లోని 23వ విభాగపు 3వ ఉప-విభాగంతో సహా 32వ విభాగంలోని (1) ఉప-విభాగం, 6-12-2007 తేదీ పి.ఆర్. అండ్ ఆర్.డి. (ఆర్.డి - 2) శాఖ, ఎం.ఎస్. నెం. 550 జి.ఓ. లో ప్రకటించిన 13-12-2007

[1]

G-70.

తేదీగల నవీకరించిన ఆంధ్రప్రదేశ్ ఎన్ఆర్ఐజిఎస్లోని 6వ పేరా గ్రాఫ్‌లోగల (16)వ ఉప-పేరాతో సహా 28-1-2006 తేదీ పి.ఆర్. అండ్ ఆర్.డి. (ఆర్.డి.-2) శాఖ, జి.ఓ.ఎం.ఎస్.నెం.27లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రకటించిన ఆంధ్రప్రదేశ్ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ పథకం (ఎన్ఆర్ఐజిఎస్)లోని 16వ పేరాలోగల (14)వ ఉప-పేరా ద్వారా లభ్యమైన అధికారాలను పురస్కరించుకొని, జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ చట్టం క్రింద ఒక స్పష్టమైన, ప్రత్యేక పర్యవేక్షణ, మదింపు (ఎం అండ్ ఇ) సాధనంగానూ, పరిపాలనతో పారదర్శకతను, జవాబుదారీతనాన్ని పెంపొందించే ఉద్దేశంతోనూ సామాజిక ఆడిటును ఏర్పాటుచేసేందుకు ఆంధ్రప్రదేశ్ గవర్నరుగారు ఇందుమూలంగా ఈ క్రింది నియమావళిని రూపొందిస్తున్నారు. ప్రాథమిక స్టేక్ హోల్డర్లు వారంతట వారే రికార్డులను తనిఖీ చేసుకునేందుకు, వారు స్వయంగా అదే విధమైన ప్రక్రియను నిర్వహించేందుకు వారికి వీలు కల్పించేలా సామాజిక ఆడిటు దోహదపడుతుందని అశించడమయింది.

1. సంగ్రహ నామ:-

ఈ నియమావళిని, జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ పథకం - 2008, ఆంధ్రప్రదేశ్ సామాజిక ఆడిటు నియమావళి అని పేర్కొనవచ్చును.

2. నిర్వచనాలు :-

- (ఎ) సందర్భం ఇతరత్రా కోరిననే తప్ప, ఈ నియమావళిలో "చట్టం" అంటే; 2005, జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ చట్టం అని అర్థం. (2005లో 42వ కేంద్ర చట్టం).
- (బి) "సివిల్ సొసైటీ" అంటే; సాధారణంగా ప్రభుత్వ నిఘా ప్రక్రియలోనూ, ముఖ్యంగా సామాజిక ఆడిటు ప్రక్రియలోనూ పాల్గొనేందుకు లిఖిత పూర్వకంగా ఆసక్తి చూపుతున్న లేదా ఇష్టపడుతున్న ఏదేని గ్రామీణ సమాజం, అధికారేతర ప్రజా స్ఫూర్తితో కూడిన గ్రూపు లేదా వ్యక్తులు అని అర్థం.

- (సి) "కమీషనరు" అంటే; రాష్ట్ర స్థాయిలోని సామాజిక ఆడిటులో కనుగొన్న పరిశీలనాంశాలపై తదుపరి చర్యను చేపట్టే బాధ్యతను కలిగివున్నట్టి గ్రామీణాభివృద్ధి కమీషనరు అని అర్థం. వీటిని మండల స్థాయి ప్రజా విచారణలో తీర్మానించడానికి వీలు కాదు.
- (డి) "జిల్లా ప్రోగ్రామ్ కోఆర్డినేటరు" అంటే; జిల్లాలో సామాజిక ఆడిటు నిర్వహణకు వీలు కల్పించడానికి, సామాజిక ఆడిటు గ్రామ సభలను సజావుగా నిర్వహించి, మండల ప్రజా విచారణలోని సామాజిక ఆడిటు నివేదికపై తదుపరి చర్యను చేపట్టేందుకు బాధ్యత కలిగి వున్నట్టి జిల్లా కలెక్టరు అని అర్థం.
- (ఇ) "ప్రభుత్వం" అంటే; ఆర్డ్రస్పదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అని అర్థం.
- (ఎఫ్) "గ్రామ సభలు" అంటే; సాధారణంగా భారత రాజ్యాంగం లేదా 1994, ఆర్డ్రస్పదేశ్ పంచాయతీరాజ్ చట్టం, ఆ చట్టం క్రింద చేసిన నియమావళిలో నిర్వచించినట్లుగా గ్రామ స్థాయిలోని పంచాయతీ పరిధిలోని గ్రామాలకు సంబంధించిన ఎన్నికల జాబితాలో నమోదైన వ్యక్తులతో కూడిన ఒక సంస్థ అన్న అర్థం చేసుకోవాలి. అయితే, సామాజిక ఆడిటు కార్యాల కోసం, గ్రామ సభ అంటే, పంచాయతీలో భాగమైన నివాసితులతో కూడిన ఒక వార్డు, గ్రామం లేదా జనావాసం అని అర్థం చేసుకోవలసి ఉంటుంది.

- (జి) “అమలు ఏజెన్సీ”లో, “ఎన్ఆర్ఇజిఎస్” క్రింద చేపట్టిన ఏదేని పనిని “అమలు” చేయడానికి ఏదేని కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ శాఖ, జిల్లా పరిషత్తు, ఇంటర్మీడియట్ స్థాయిలోని పంచాయతీ, గ్రామ పంచాయతీ లేదా ఏదేని స్థానిక సంస్థ లేదా కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అధికారం ఇచ్చిన సంస్థ చేరి ఉంటాయి.
- (హెచ్) “మండలం” అంటే; గ్రామ పంచాయతీల గ్రూపుతో కూడిన జిల్లాలోని సామాజిక అభివృద్ధి ప్రాంతం అని అర్థం.
- (ఐ) ఏదేని ప్రాంతానికి సంబంధించి “కనీస వేతనం” అంటే; ఆ ప్రాంతంలో వర్తింపజేయదగినట్లుగా వ్యవసాయ కార్మికుల కోసం 1948, కనీస వేతనాల చట్టంలోని 3వ విభాగం క్రింద రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన కనీస వేతనం అని అర్థం.
- (జె) “ప్రకటన” అంటే; ఆర్డ్రప్రదేశ్ గెజిటులో ప్రచురించిన ప్రకటన అని అర్థం. తదనుసారంగా, “ప్రకటిత” అనే పదాన్ని ఆ విధంగా అర్థం చేసుకోవాలి.
- (కె) “అధికారిక సిబ్బంది” అంటే; ప్రభుత్వం నియమించిన లేదా ప్రభుత్వ రంగ సంస్థచే ఎన్నికైన ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు అందరూ అని అర్థం చేసుకోవాలి.
- (ఎల్) “ప్రాథమిక ప్లేట్ హోల్డర్లు” అంటే; ఇజిఎస్ క్రింద పనిచేస్తున్న కార్మికులు, వారి కుటుంబాలు, ‘ఇజిఎస్’ పనులను చేపడుతున్న గ్రామంలోని నివాసితులు అని అర్థం.
- (ఎం) “ప్రోగ్రామ్ ఆఫీసరు (పిఓ)” అంటే; మండల పరిషత్తు అభివృద్ధి అధికారి అని అర్థం.
- (ఎన్) “రిసార్చు పర్సన్”లు అంటే; సామాజిక ఆడిటు ప్రక్రియ కోసం శిక్షణను, సామర్థ్య నిర్వహణా ప్రక్రియను చేపట్టే వ్యక్తులు అని అర్థం.
- (ఓ) “సామాజిక ఆడిటు గ్రామ సభ” అంటే; ఈ కార్యక్రమ నిమిత్తం ప్రతి ఆరు నెలలకు కనీసం ఒకసారి జరిగే ప్రత్యేక గ్రామ సభ అని అర్థం. (కోరం, చైర్, అనౌన్స్మెంట్, మున్నగువంటి వాటికి సంబంధించిన గ్రామ సభ కార్య విధానాలు సామాజిక ఆడిటు గ్రామ సభకు కూడా వర్తింపజేయవలసి వుంటుంది.) ఈ నియమావళిలో నిర్వచించనప్పటికీ ఉపయోగించిన అన్ని పదాలు, పదజాలాలు, 2005, జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ చట్టం క్రింద వాటికి అప్పగించిన అర్థాన్ని కలిగి ఉంటాయి.

- (పి) "ఒక పథకం యొక్క సామాజిక అడిటు" అంటే; పథకంలోని ప్రాథమిక స్టేక్ హోల్డర్లు లేదా పథకంలోని ప్రాథమిక స్టేక్ హోల్డర్ల క్రియాశీలక ప్రమేయంతో పథకాన్ని అడిటు చేయడం అని అర్థం. జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ పథకం అనే సందర్భంలో ఆర్డ్రప్రదేశ్ సామాజిక అడిటులో పనుల తనిఖీ భౌతిక వాస్తవాల పరిశీలన, చేరి ఉంటాయి. సివిల్ సొసైటీ అర్గనైజేషన్లు లేదా ప్రభుత్వం సహాయం అందించినట్టి సహకరించినట్టి వ్యక్తిగత సాక్ష్యాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటూ అధికారిక రికార్డులు చేరి వుంటాయి.
- (క్యూ) "ప్రభుత్వ ఉత్తరువులు/మెమోలు/ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆదేశాలు" అంటే; సామాజిక అడిటు సమయంలో అనుసరించవలసిన ప్రక్రియను సూచించేందుకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం జారీ చేసిన ఉత్తరువులు అని అర్థం.
- (ఆర్) "సామాజిక అడిటర్లు" అంటే; కార్మికుల కుటుంబాలలోని సభ్యులు లేదా స్వయంగా కార్మికులు అని అర్థం. వీరిని, బహిరంగ గ్రామ సభలో రిపోర్న్ పర్సన్లు గుర్తించి, సామాజిక అడిటు ప్రక్రియలలో శిక్షణ ఇవ్వాలి. వీరు సామాజిక అడిట్లను చేపట్టి, పరిశీలనాంశాలను సామాజిక అడిటు గ్రామ సభలలో సమర్పించవలసి ఉంటుంది.
- (ఎస్) "సమాజం" అంటే; సామాజిక అడిటు, జవాబుదారీతనం, పారదర్శకత కోసం (ఎస్ఎస్ఎటి) సొసైటీల చట్టం క్రింద రిజిస్టరు చేసిన సొసైటీ అని అర్థం. మండలాల్లోని సామాజిక అడిట్ల ప్రక్రియలను పర్యవేక్షించేందుకు ఈ సొసైటీ రాష్ట్ర స్థాయిలో ఒక అపెక్సు బాడీగా ఉంటుంది.
- (టి) "స్వయం సహాయక గ్రూపుల గ్రామీణ వ్యవస్థ" అంటే; గ్రామీణ పేదరికాన్ని 'ఎస్ఇఆర్ఐ' రూపుమాపడం కోసం సొసైటీ సహాయం అందించిన గ్రామ స్థాయిలలోని ఎస్హెచ్జి లన్నింటి సమాఖ్య అని అర్థం.
- (యు) "వార్డు సభ" అంటే; ఆర్డ్రప్రదేశ్ పంచాయతీరాజ్ చట్టం/నియమావళిలో నిర్వచించినట్లుగా వార్డు స్థాయిలో జరిగిన సమావేశం అని అర్థం.
- (బి) "జోను" అంటే; ఎప్పటికప్పుడు పంచాయతీలో ప్రభుత్వం నిర్వచించినట్లుగా సమీప జిల్లాల క్లస్టరు అని అర్థం.

౩. సోషల్ ఆడిటు రిసోర్సు బేస్:-

చట్టంలోని 15, 17 విభాగాలలో నిర్వచించినట్లుగా కర్తవ్యాలను నిర్వహించేందుకు గ్రామ సభలకు సహాయం అందించడానికి వీలుగా ఈక్రింది విధానంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రిసోర్సు బేస్ కు వీలు కల్పించాలి.

- (ఎ) స్వతంత్ర అమలు స్వరూపంగా ఉన్నట్టి సామాజిక ఆడిటు, రాష్ట్రంలోని సామాజిక ఆడిటు ప్రక్రియలను సమన్వయపరచడానికి బాధ్యత వహించాలి.
- (బి) సామాజిక ఆడిటును నిర్వహించడం కోసం గ్రామీణాభివృద్ధి కమిషనరు కార్యాలయం, యూనిట్ తో అవగాహనా ఒప్పందం కుదుర్చుకోవాలి. ఈ యూనిట్ కు ప్రభుత్వ అధికారి అధిపతిగా ఉంటారు. అంతేకాక, ఈ యూనిట్ తో సీనియర్ రిసోర్సు పర్సన్లు ఉంటారు.
- (సి) ప్రజల హక్కులను గుర్తించడానికి మూల స్థాయిలో పటిష్టవంతం చేసి నెలకొల్పడంలో పని చేసి, సామాజిక ఆడిటు ప్రక్రియలో నిర్దిష్టమైన శిక్షణ పొంది అనుభవం కలిగిన రాష్ట్ర రిసోర్సు పర్సన్లను (ఎస్ఆర్పిఎస్) పౌర సమాజ సంస్థల నుండి తీసుకోవడం జరుగుతుంది. కొనసాగుతున్న ప్రాతిపదికపై సామాజిక ఆడిట్ లో శిక్షణ సామర్థ్య నిర్మాణాన్ని చేపట్టడం కోసం రాష్ట్ర జిల్లా స్థాయిలో వారు రిసోర్సు ఆధారంగా ఉంటారు.
- (డి) సామాజిక ఆడిట్ లలో పాల్గొని, పౌర సమాజ సంస్థలు, క్షేత్ర స్థాయి వ్యక్తుల నుండి ఎంపిక చేసిన సామాజిక కార్యకర్తలు జిల్లా రిసోర్సు పర్సన్లు (డిఆర్పి)గా ఉంటారు. జోన్ లోపల యాదృచ్ఛికంగా ఎంపిక చేస్తూ సామాజిక ఆడిట్ ను నిర్వహించడం కోసం డిఆర్పిలను కేటాయించడం జరుగుతుంది.
- (ఇ) సామాజిక ఆడిట్ లో పాల్గొనడానికై ప్రాథమిక స్టేట్ హోల్డర్లను సమీకరించడం ద్వారా సామాజిక ఆడిట్ ను నిర్వహించడంలో డిఆర్పిలకు గ్రామ సామాజిక ఆడిటర్లు (ఎస్ఎస్) సహాయపడతారు. వారు వారి సొంత గ్రామంలో ఏ విధమైన ఆడిట్ ను నిర్వహించకూడదు. యాదృచ్ఛిక ప్రాతిపదికపై సామాజిక ఆడిట్ కోసం వారిని కేటాయించాలి.

(ఎఫ్) రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆయా సమయాలలో జారీ చేసిన కార్య నిర్వాహక ఆదేశాలు ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులు, మెమోల ప్రకారం వివిధ సామాజిక ఆడిటర్లు, వారి శిక్షణను గుర్తించాలి.

4. సామాజిక ఆడిట్ ఆవర్తన :-

- (ఎ) కనీసం ప్రతి ఆరు నెలలకొకసారి ప్రతి మండలంలో జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ పథకానికి చెందిన సామాజిక ఆడిట్లను నిర్వహించాలి.
- (బి) జిల్లా పాలనా యంత్రాంగంతో సంబంధించిన మీదట సొసైటీ, ప్రతి సంవత్సరం ప్రారంభంలో ఒక్కొక్క నెలకు సాంఘిక ఆడిట్లను నిర్వహించడానికై షెడ్యూలును నిర్ణయిస్తుంది.
- (సి) ఒక మండలంలోని సామాజిక ఆడిట్లను అన్ని గ్రామాలలో ఒకేసారి చేపట్టాలి.

5. సంబంధిత అధికార రికార్డుల కోసం దరఖాస్తును దాఖలు చేయడం:-

సాంఘిక ఆడిట్ ప్రారంభానికి కనీసం ఒక పక్షం రోజులు ముందుగా ఉపాధి హామీ పథకంపై సంబంధిత సమాచారం కోసం 2005 సమాచార హక్కు చట్టం క్రింద సామాజిక ఆడిట్ బృందం నమూనా -I లో ప్రోగ్రాం అధికారికి ఒక దరఖాస్తును దాఖలు చేస్తుంది.

- (ఎ) కోరిన రికార్డులలో ఈ క్రింది వివరాలు ఉంటాయి.
పసుల చోటు, జిపి తీర్మానాలు సాంకేతిక అంచనా, మంజూరు (పనివారీగా) పరిపాలక మంజూరు పని ప్రారంభ ఉత్తర్వు, హాజరుపట్టీలు, వేతన ఉత్తర్వులు, కొలతపీట్లు, చేసిన పని నివేదిక, మెటీరియల్ చెల్లింపు ఓచర్లు, బిల్లులు, ఏకీకృత హాజరు పట్టీ, తుది నివేదిక.
- (బి) దరఖాస్తు అందిన 7 రోజులలోగా ప్రోగ్రాం అధికారి తప్పనిసరిగా అడిగిన సమాచారాన్ని అందించాలి.
- (సి) రికార్డులను అందించక పోయినట్లయితే, ఆర్టివ్ చట్టం క్రింద జరిమానాను విధించడంతోపాటు ప్రోగ్రాం అధికారిపై క్రమ శిక్షణా చర్యను తీసుకోవడం జరుగుతుంది.
- (డి) సామాజిక ఆడిట్ బృందానికి రికార్డులను అందించకుండా ఉండినట్టి ప్రోగ్రాం అధికారిపై క్రమశిక్షణా చర్య తీసుకునే విషయం అట్లుండగా, కాలాన్ని వృధా

చేయకుండా సామాజిక ఆడిట్ బృందం అవసరమైన సమాచారాన్ని ఆన్‌లైన్ డాటా బేస్ మీద సేకరించి, వారి సామాజిక ఆడిట్ పనిని ప్రారంభించాలి. ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ ఈ కారణంగా సామాజిక ఆడిట్ నిర్వహణను వాయిదా వేయకూడదు.

6. సామాజిక ఆడిట్‌పై సమాచారం:-

- (ఎ) ఆడిటు ప్రక్రియ గురించి వారికి తెలిసేటట్లు సామాజిక ఆడిటు గ్రామసభ అదే విధంగా, మండల స్థాయి పబ్లిక్ మీటింగుకు వారు హాజరయ్యేటట్లు చూడడానికిగాను, ప్రజా ప్రతినిధులందరికీ, జాతీయ గ్రామీణోపాధి హామీ పథకాన్ని అమలుచేస్తున్న సంబంధిత సిబ్బందికి ప్రోగ్రాం అధికారి బాగా ముందుగా తెలియజేయాలి.
- (బి) సామాజిక ఆడిటు పూర్తవుతుందని భావించిన తేదీన సామాజిక ఆడిటు గ్రామ సభను సమావేశ పరచాలని కూడా సర్పంచ్‌కు ఆయన తెలియచేయాలి.

7. గ్రామంలో సామాజిక ఆడిట్ ప్రక్రియ:-

గ్రామంలో జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ పథకానికి చెందిన సామాజిక ఆడిట్‌లో భాగంగా ఈ క్రింది కార్యకలాపాలను చేపట్టడం జరుగుతుంది.

- (ఎ) హాజరు పట్టీలలో నమోదు చేయబడిన పేర్లు గల వేతన పొందే వారితో సంబంధాన్ని ఏర్పాటు చేసుకోవడం ద్వారా సామాజిక ఆడిట్ కోసం హాజరు జాబితా నమోదు, నిర్దిష్ట సమయంలో చేసిన చెల్లింపులను స్పష్టంగా పరిశీలించడం.
- (బి) పని చేసే స్థల పరిశీలన.
- (సి) జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ పథకం అమలుకు చెందిన అనేక అంశాలపై షెడ్యూల్డ్ కులాలు/షెడ్యూల్డ్ తెగల ప్రాంతాలలో ప్రత్యేక సమావేశాలతో పాటు ప్రాథమిక స్టేక్ హోల్డర్లతో ప్రాధాన్యత సంతరించుకున్న గ్రూపు చర్చలు, వార్డు సభలు/నివాస ప్రాంతాలలో సమావేశాలను నిర్వహించడం.
- (డి) ఏదైనా అంశంపై కార్మికుల నుండి వ్రాతపూర్వకమైన వాంగ్మూలాలను రికార్డు చేయడం, సామాజిక ఆడిటు సమూహాలను దాఖలు చేయడం, నివేదికలను వ్రాయడం.

8. సామాజిక ఆడిటు గ్రామసభలు:-

- (ఎ) సామాజిక ఆడిట్‌ను పూర్తి చేసిన తరువాత, సామాజిక ఆడిట్ బృందం ఒక సామాజిక ఆడిట్ గ్రామ సభను నిర్వహించాలి. దీని కోసం ఒక తేదీని తగినంత ముందుగా నిర్ణయించాలి.
- (బి) సామాజిక ఆడిటు బృందం చేసిన అభ్యర్థన ప్రకారం గ్రామ పంచాయితీ సర్పంచ్ గ్రామ సభను ఏర్పాటు చేయాలి.
- (సి) పూర్తి భాగస్వామ్యాన్ని కలిగి ఉండేలా చూడడానికై సామాజిక ఆడిట్ గ్రామ సభ గురించి ప్రాథమిక స్టేక్ హోల్డర్లు, గ్రామ కమ్యూనిటీలకు సామాజిక ఆడిట్ బృందాలు, పాలనా యంత్రాంగం తెలియచేయాలి.
- (డి) సామాజిక ఆడిట్ గ్రామ సభల్లో ఈ క్రింది అంశాలను సమాలోచించాలి.
  - i) సామాజిక ఆడిట్ పరిశీలనలను చదివి వినిపించడం జరుగుతుంది. ఏదైనా సమాధానాలున్నట్లయితే వాటిని రికార్డు చేయాలి.
  - ii) ఈ చట్టం క్రింద ప్రజలకు గల హక్కులు, అర్హతల గురించి వారికి తెలియచేయడం.

9. మండల సామాజిక ఆడిట్ ప్రజా విచారణ:-

మండలంలోని సామాజిక ఆడిటు ప్రక్రియ ఆఖరు నిర్ధారణగా అన్ని గ్రామాలలో గ్రామ సభలను నిర్వహించిన తరువాత మండల ప్రధాన కార్యస్థానంలో ఒక సామాజిక ఆడిటు ప్రజా సమావేశాన్ని నిర్వహించడం జరుగుతుంది. వేతన పొందేవారు ప్రజా ప్రతినిధులు, ఇజిఎస్ అధికార వ్యవహరించేవారు, మీడియా ఈ సమావేశంలో పాల్గొనవచ్చును. సమావేశాన్ని ఈ క్రింది విధంగా నిర్వహించడం జరుగుతుంది.

- (ఎ) మండల ప్రజా విచారణను సజావుగా నిర్వహించడానికై ఏర్పాట్లు చేయడం కోసం జిల్లా ప్రోగ్రాం అధికారి బాధ్యత వహిస్తారు.
- (బి) ప్రజా విచారణపై అధ్యక్షతను వహించడం కోసం అదనపు జిల్లా ప్రోగ్రాం కో-ఆర్డినేటరు స్థాయికి తక్కువ కాని ఒక సీనియర్ అధికారిని జిల్లా ప్రోగ్రాం అధికారి నామినేటు చేయాలి.

- (సి) ప్రాథమిక స్టేజ్ హోల్డర్లందరితో పాటుగా మండలంలోని సామాజిక ఆడిట్‌ను అమలుచేయడంలో ప్రమేయం కలిగి ఉన్న ప్రభుత్వాధికారులందరినీ ప్రోగ్రాం అధికారి ఈ సమావేశానికి ఆహ్వానించాలి.
- (డి) ఈ సమావేశంలో నిర్వహించిన ఆఖరు సామాజిక ఆడిట్‌పై తీసుకున్నట్టి చర్య నివేదికను చదివి వినిపించాలి. దీని తరువాత, గ్రామం వారీగా ప్రస్తుత సామాజిక ఆడిట్ పరిశీలనలను చదివి వినిపించడం జరుగుతుంది. ఒక ప్రత్యేకమైన చర్య ఎందుకు తీసుకోవడం జరిగింది. లేదా తీసుకోకపోవడం జరిగింది. అనే విషయానికి సంబంధించి నష్టానికి గురైన పార్టీ ప్రజలకు ఒక స్పష్టికరణ లేదా ఒక వివరణను ఇవ్వడం ద్వారా సామాజిక ఆడిట్‌లో గుర్తించిన ఒక్కొక్క వివాదాంశానికి సంబంధిత అధికారి సమాధానమివ్వాలి. సదరు సమావేశంలో దిద్దుబాటు చర్యను తీసుకోవడానికి వీలు పడని సందర్భంలో అధికారిగా వ్యవహరించేవారు అమలుచేయడంలోగల లోటుపాట్లు లేదా లోపాన్ని ఏదైతేదాన్ని సందర్భాన్ని బట్టి సరిదిద్దడానికి తీసుకునే కాల వ్యవధి, చర్య స్వభావాన్ని ఆయన/ఆమె నిర్దిష్టంగా తెలయచేయాలి.
- (చ) సామాజిక ఆడిట్ బృందం సాక్ష్యాన్ని సమర్పించిన తరువాత, అధికారిగా వ్యవహరించేవారు చెప్పిన విషయాన్ని విన్న తరువాత ప్రజా విచారణలో సామాజిక ఆడిట్ చేసిన ప్రతి పరిశీలనపై తీర్పును సదరు సమావేశాన్ని అధ్యక్షతను వహించిన సీనియర్ అధికారి ప్రకటించాలి. లోటు పాట్లు, లోపాలు లేదా ఉల్లంఘనలు ఉన్న సందర్భాలలో అట్లు జరగడానికి బాధ్యులను సీనియర్ అధికారి గుర్తించి ఆయా సమయాలలో ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన సత్వర దిద్దుబాటు చర్యను లేదా క్రమశిక్షణా చర్యను తీసుకోవాలి.
- (ఎఫ్) క్రమశిక్షణా చర్యపై ప్రిసైడింగ్ అధికారి నిర్ణయాన్ని తీసుకునే సందర్భంలో మండల ప్రజా విచారణ పూర్తయిన తేదీ నుండి 7 రోజులలోగా ఛార్జ్ మెమోను జారీ చేయడం ద్వారా ప్రవర్తనా నియమావళిలో పేర్కొన్నట్టి ప్రక్రియను ప్రారంభించాలి. వ్యక్తిగతంగా చెప్పకోవడానికి ఉద్దేశ్యంతో అవకాశమిచ్చిన తరువాత, అతను ఇచ్చిన

సంజాయిషీని పరిశీలించిన తరువాత మండల ప్రజా విచారణ పూర్తయిన తేదీ నుండి 30 రోజులలోగా ప్రతి కేసులోనూ కడపటి ఉత్తర్వులను జారీ చేయాలి.

- (జి) రూ.1 లక్షలు మించిన మొత్తాలను ఎవరైనా వ్యక్తి దుర్వినియోగ పరచినట్లుగా కనుగొన్నట్టి ప్రాప్త నేరాలున్న సందర్భాలలో శాఖాపరమైన చర్యను తీసుకోవడంతో పాటు భారత శిక్షాస్మృతిలోని సంబంధిత నిబంధనల ప్రకారం క్రిమినల్ కేసును నమోదు చేయడానికి ప్రెసైడింగ్ అధికారి ఉత్తరువు జారీ చేయాలి. పోలీసు స్టేషన్లో ప్రోగ్రాం అధికారి కేసును దాఖలు చేయవలసి ఉంటుంది. ఈ విషయంలో తీసుకునే చర్యను ఏపిడి పర్యవేక్షిస్తారు.

- (హెచ్) నిధులను దుర్వినియోగం చేసిన వ్యక్తులు ప్రజా విచారణలో అట్టి నిధులను తిరిగి చెల్లించినప్పుడు వాటిని కమీషనరు హోదా పేరు మీద ఉన్న అకౌంట్లో డిపాజిట్ చేయాలి. అట్టి వ్యక్తికి అక్కడికక్కడే రసీదును ఇవ్వాలి. ఆ విధంగా తిరిగి రాబట్టిన మొత్తాలు న్యాయంగా వేతనం పొందేవారికి చెందినట్లయితే అట్టి మొత్తాన్ని తిరిగి రాబట్టిన తేదీ నుండి 7 రోజులలోగా వారికి సదరు మొత్తాన్ని తిరిగి ఇచ్చివేయాలి.

10. ఏకకాలిక సామాజిక ఆడిట్:-

- (ఎ) సామాజిక ఆడిట్ అనేది ప్రజా నిఘాకు సంబంధించి ఒక కొనసాగుతున్న ప్రక్రియగా ఉంటుంది. అందుచేత ఒక సంవత్సరంలో రెండు సార్లు సామాజిక ఆడిట్ను నిర్వహించాలన్న శాసనపరమైన ఆవశ్యకత, వేతనం పొందేవారి కోరిక ప్రకారం స్వతంత్ర సామాజిక ఆడిట్లను నిర్వహించడానికై ప్రాథమిక స్టేక్ హోల్డర్లకు స్వతంత్రంగా చర్యలు తీసుకోవడానికి వీలు కల్పిస్తుంది.
- (బి) దీని నిమిత్తం, గ్రామంలో సామాజిక ఆడిట్ను పూర్తి చేసిన తరువాత 5(ఎ), (బి) నియమావళిలో సామాజిక ఆడిట్ ప్రక్రియను తమ సొంతంగా ఇతర ప్రాథమిక స్టేక్ హోల్డర్లతోపాటు గ్రామంలోని గ్రామ సామాజిక ఆడిటర్లు (విఎస్ఎలు) కనీసం నెలలో ఒకసారి సామాజిక ఆడిట్ను ఏకకాలికంగా నిర్వహించాలి.
- (సి) సమాచార హక్కు చట్టం ప్రకారం రికార్డుల ప్రతులను సమర్పించడం ద్వారా ప్రభుత్వ ఏజెన్సీలు అట్టి చర్యలకు మద్దతు నివ్వాలి.

- (డి) అట్టి ప్రక్రియలో సమర్పించిన నివేదికలు రికార్డులో భాగంగా వుంటాయి. వాటిని అమలుపరచే ఏజెన్సీలు పీటికి స్పందించాలి.
- (ఇ) ఈ నియమావళి ప్రకారం లోపాలను గుర్తించిన చోట సత్వర చర్యను ఖచ్చితంగా తీసుకోవాలి. సామాజిక ఏకకాలిక ఆడిటు నివేదిక, అదే విధంగా తీసుకున్న చర్య నివేదికను తదుపరి గ్రామసభ సమక్షంలో వుంచాలి.
- (ఎఫ్) సామాజిక ఆడిటు ప్రాసీడింగులను అనుసరించడానికి, అట్టి విధానానికి సంపూర్ణ మద్దతును కల్పించడానికి ఏకకాలిక, సామాజిక ఆడిట్‌ను నిర్వహించిన వి.యస్.ఎ.ల అందరితో మండల స్థాయిలో ఒక నెలవారి సమావేశం ఉండాలి. పోగ్రాం అధికారి నిర్వహించిన నెలవారి సమావేశంలో ఏకకాలిక సామాజిక ఆడిట్‌పై కనుగొన్న అన్ని అంశాలపై సత్వర చర్య తీసుకోవాలి.

11. అనుసరణ చర్య:-

సామాజిక ఆడిట్‌లో కనుగొన్న అంశాలపై అనుసరణ చర్యను తీసుకొనే విషయంపై జిల్లా పోగ్రాం అధికారి, కమీషనర్ బాధ్యత కల్గి ఉంటారు.

ఈ సందర్భంలో ఈ క్రింది వాటిని పాటించాలి.

- (ఎ) చట్ట అతిక్రమణను సూచించే లేదా జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ చట్టం అమలులో ఏదేని లోపం ఉన్నట్లుగా సామాజిక ఆడిటు సమయంలో లేవనెత్తిన ఏదేని అంశం లేదా సామాజిక ఆడిటు నివేదికలోని ఏదేని అంశాన్ని 2005 జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ చట్టంలోని ఇబ్బందుల నివారణ నిభాగం క్రింద 'ఫిర్యాదు'గా భావించాలి.
- (బి) బహిరంగ విచారణ పూర్తి అయిన తేదీ నుండి 14 రోజుల లోపల మండల బహిరంగ విచారణలో ఖరారు చేసిన సామాజిక ఆడిటులో కనుగొన్న అంశాలపై చర్యను పూర్తి అయ్యేటట్లు జిల్లా కార్యకర్తాధికారి చూడాలి.
- (సి) సామాజిక ఆడిటులో కనుగొన్న అంశాలలో విభేదాలు ఉన్నప్పుడు పరిపాలన విభాగం విచారణను చేపట్టి 30 రోజులు మించకుండా సాధ్యమైనంత తొందరలో అట్టి అంశాన్ని పరిష్కరించాలి.

(డి) 'బహిరంగ విచారణ నిర్వహించిన తేదీ నుండి 15 రోజుల లోపు పాటు పరిష్కారం కాని కేసులన్నింటిపై కమీషనరు తదుపరి చర్యలను చేపట్టి సమర్థవంతంగా పరిష్కరించాలి.

(ఇ) ఒక సామాజిక ఆడిట్ సందర్భంగా నగదును దుర్వినియోగం పరచినట్లు లిఖిత పూర్వకమైన లేదా వ్యక్తిగతపరమైన సాక్ష్యం లభ్యమైనప్పుడు అట్టి మొత్తాన్ని రాబట్టుటకు చర్యలు తీసుకోవాలి. తిరిగి రాబట్టే ఈ చర్య ఇతర సంబంధిత చట్టాల క్రింద అట్టి వ్యక్తిపై తీసుకునే చర్యకు ఎటువంటి ఆటంకం రాదు. అయితే జాతీయ ఉపాధి హామీ చట్టం క్రింద వేతనాల చెల్లింపునకు నేరుగా సంబంధం ఉన్నట్టి, అవకతవకలకు/కాజేసిన మొత్తాలుగా ఋజువైనట్టి సందర్భంలో అట్టి మొత్తాలను ఒక వారం లోపల పనివారలకు తిరిగి చెల్లించాలి.

(1 బి) సామాజిక ఆడిటు విధానంలో పరిపాలనా విభాగం పాత్ర :

సామాజిక ఆడిట్ అమలు జేసిన ద్వారా జరుపబడిన ఒక స్వతంత్ర మదింపు పని ప్రక్రియ పరిపాలనా యంత్రాంగం. ఈ విధానంలో జోక్యం చేసుకోవడం లేదా ప్రభోధకరమైన ఏదేని ప్రయత్నాన్ని అతి తీవ్రంగా పరిగణించడం అవుతుంది. సోషల్ ఆడిట్ నిర్వహణలో జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి చట్టం క్రింద విధులను నిర్వర్తించే అధికారులందరూ సహకారాన్ని అందజేయాలి. ఈ సందర్భంగా ఈ దిగువ వివరించినట్లుగా అధికారులపై ఈ క్రింది బాధ్యతలను స్థిరీకరించడమైనది.

(ఎ) ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్/అదనపు ప్రాజెక్టు డైరెక్టరు :

- (i) సామాజిక ఆడిటు విధానాలలో నిర్వహిస్తున్న సందర్భంలో కావలసిన విధంగా పరిపాలన యంత్రాంగం సహకరించేటట్లుగా చూడాలి. సామాజిక ఆడిటు బృందానికి ఎటువంటి జాప్యం లేకుండా రికార్డులను సమర్పించేటట్లుగా చూడాలి.
- (ii) సామాజిక ఆడిటు బహిరంగ ప్రజా సమావేశాలకు తప్పనిసరిగా హాజరవ్వాలి.
- (iii) పివిల్ సర్వీసుల నియమావళి, క్రిమినల్ కేసుల ప్రకారం క్రమశిక్షణ రాహిత్య కేసులతో కలుపుకొని సామాజిక ఆడిటు కనుగొన్న అంశాల ప్రకారం సరిదిద్దుకొనే చర్యను పర్యవేక్షించడంలో బాధ్యులై ఉంటారు.

- (iv) అవకతవకలకు గురిచేసినట్టి వారి నుండి నగదును రాబట్టడంలో, అట్టి తిరిగి రాబట్టేటట్లు చూడాలి. ఆ విధంగా తిరిగి రాబట్టిన మొత్తాలకు రసీదులను జారీ చేయాలి. తిరిగి రాబట్టిన తేదీ నుండి ఏడు రోజుల లోపల వేతనాలను పొందే వారికి బకాయిలను చెల్లించాలి.
- (బి) ప్రోగ్రాం అధికారి, ఆడిషనల్ ప్రోగ్రాం అధికారి
- (i) సమాచార హక్కు క్రింద దరఖాస్తు దాఖలయిన వెంటనే సామాజిక ఆడిటర్లు కోరిన విధంగా రికార్డులు, సమాచార ప్రతులను అందజేయాలి.
- (ii) సామాజిక ఆడిటు విధానం, సామాజిక ఆడిటు విధానంపై ఇజిఎస్ విధులను నిర్వర్తించే వారికి, ప్రజా ప్రతినిధులకు, వేతనాలను పొందేవారికి సామాజిక ఆడిటు గ్రామసభ తేదీకి సంబంధించిన సమాచారాన్ని లిఖిత పూర్వకంగా తెలియజేయాలి.
- (iii) గ్రామంలో సామాజిక ఆడిటు చివరి తేదీన సామాజిక ఆడిటు గ్రామ సభను ఏర్పాటు చేయడానికి గ్రామ పంచాయతీ సర్పంచ్ కు తెలియజేయాలి.
- (iv) సామాజిక ఆడిటు ప్రజా సమావేశంలో ఎంపీడిఎలు అదనపు ప్రోగ్రాం అధికారులు, ఇజిఎస్ విధులను నిర్వర్తించే వారికోపాటు పాల్గొనవలసిన అవసరం వుంది.
- (v) సామాజిక ఆడిటులో లేవనెత్తిన అంశాలపై సత్వర సరిదిద్దుకొనే చర్య తీసుకోవడం, సామాజిక ఆడిటు బహిరంగ సమావేశంలో తీసుకున్న నిర్ణయాలను పరిపాలనాత్మకంగా అమలయ్యేలా చూడాలి.
- (vi) సామాజిక ఆడిటు నివేదికలో నమోదైన వివాదం లేదా ఫిర్యాదును పరిష్కరించడం.
- (vii) వారానికి రెండు సార్లు జరిగే మదింపు సమావేశాలకు గ్రామ సామాజిక ఆడిటర్లు, కార్మికుల ప్రతినిధులను హాజరవ్వడానికి అవకాశం కల్పించాలి. పరిపాలనా విభాగం తీసుకున్న చర్యలను వారికి తెలియజేయాలి.

(I 3) సామాజిక ఆర్థిక సిబ్బందికి ప్రవర్తన నియమావళి:-

- (ఎ) ఎస్.ఆర్.పి.లు, డి.ఆర్.పి.లు వి.యస్.ఎ.లుతో కలుపుకొని సామాజిక ఆడిటు బృందాలు రూపొందించే విధంగా ప్రవర్తన నియమావళిని అనుసరించాల్సిన అవసరం ఉంది.
- (i) సామాజిక ఆడిటు వారి పనితీరులో నిష్పక్షపాతం పై ఉన్నత ప్రమాణాలను స్వాభావుత్వాన్ని ప్రదర్శించాలి.
- (ii) గ్రామంలో వారు హుందాగా వ్యవహరించాలి.
- (iii) వారు వేతనాలను పొందే వారి ఇళ్ళలోనే బస చేయాలి.
- (iv) స్వయం సహాయక గ్రూపులకు చెందిన గ్రామ సంస్థలు ఏర్పాటు చేసిన అహారాన్ని మాత్రమే వారు అంగీకరించాలి. డి.ఆర్.పి.కు అయ్యే ఖర్చులను భరించడానికి సామాజిక ఆడిటరు ఒక్కొక్కరికి రోజుకు రూ. వంద వంతున వి.ఓ. చెల్లించడమవుతుంది.
- (బి) పై ప్రవర్తన నియమావళిని ఉల్లంఘించిన సామాజిక ఆడిటరు సర్వీసులను శీఘ్రమే నిలిపివేయడము అవుతుంది.

(I 4) సామాజిక ఆడిటుపై పర్యవేక్షణ :

సామాజిక ఆడిటు, ప్రభుత్వ యంత్రాంగం మధ్య తగిన సమన్వయ సహకారం ఉండేట్లు చూడడానికిగాను విధానంలో పూర్తి ఫలితాలను ఇచ్చేటట్లు చూడడానికి విధులను నిర్వహిస్తున్న ఎస్.ఆర్.పి.లు డి.ఆర్.పి.లు సామాజిక ఆడిటు నివేదికలో కనుగొన్న అంశాలను క్రాస్చెక్ చేయడానికిగాను గ్రామీణ అభివృద్ధి శాఖలోని సీనియర్ అధికారులతో రాష్ట్ర స్థాయిలో ప్రత్యేక టాస్క్ ఫోర్సు బృందాలను గ్రామీణ అభివృద్ధి శాఖ కమీషనర్ నియమిస్తారు. అట్టి పెద్ద ఎత్తున క్రాస్ చెకింగ్ చేయడం వలన విధాన నిర్ధారణకు సామాజిక ఆడిటు నిర్వహణలో పారదర్శకత సామాజిక ఆడిటు పద్ధతులపై అనుమానాలను తొలగించడం వంటి వాటికి సహాయపడతాయి.

(15) సామాజిక ఆడిట్ విధానానికి బడ్జెట్ :

సామాజిక ఆడిటు విభాగం ఏర్పాటు చేయడానికి, నడపడానికి, సామాజిక ఆడిటులను నిర్వహణకు అయ్యే ఖర్చులను ఎన్.ఆర్.జి.యస్.లను అనుమలించిన పరిపాలనాత్మక ఖర్చులను భరించడం అవుతుంది. ఈ ఉత్తర్వులు ప్రతి ఇంటర్నెట్‌లో లభ్యంగా ఉంది. హెచ్.టి.టి.పి.//డబ్ల్యూ.డబ్ల్యూ.డబ్ల్యూ. ఆర్.డి.ఎఫ్.జి.ఓ.వి.ఇఎన్. ఆద్రసు ద్వారా ప్రవేశించవచ్చు.

(ఆంధ్రప్రదేశ్ గవర్నర్‌గారి ఉత్తర్వుల మేరకు ఆయన పేరిట.)

ఆర్. సుబ్రమణ్యం,
ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి (ఆర్.డి.)

-- X --